

SESSION ORDINAIRE 2020-2021

3 FÉVRIER 2021

PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE

PROJET D'ORDONNANCE

**modifiant la loi du 14 août 1986 relative à la
protection et au bien-être des animaux, en ce qui
concerne l'interdiction de détenir des cétacés et
des pinnipèdes**

RAPPORT

fait au nom de la commission
de l'Environnement et de l'Énergie

par M. Jonathan de PATOUL (F)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : Mme Leila Agic, M. Martin Casier, Mmes Véronique Jamouille, Ingrid Parmentier, M. Tristan Roberti, Mmes Aurélie Czekalski, Viviane Teitelbaum, M. Jonathan de Patoul, Mmes Marie Nagy, Caroline De Bock, Mmes Gladys Kazadi, Lotte Stoops, Cielkje Van Achter, Hilde Sabbe.

Membre suppléant : M. Gaëtan Van Goidsenhoven.

Autres membres : Mmes Victoria Austraet, Dominique Dufourny, M. Marc-Jean Ghysels.

Voir :

Document du Parlement :

A-292/1 – 2019/2020 : Projet d'ordonnance.

GEWONE ZITTING 2020-2021

3 FEBRUARI 2021

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

ONTWERP VAN ORDONNANTIE

**tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986
betreffende de bescherming en het welzijn der
dieren, wat het verbod op het houden van
walvisachtigen en zeeroofdieren betreft**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor het Leefmilieu en de Energie.

Door de heer Jonathan de PATOUL (F)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

Vaste leden: mevr. Leila Agic, de heer Martin Casier, mevr. Véronique Jamouille, mevr. Ingrid Parmentier, de heer Tristan Roberti, mevr. Aurélie Czekalski, mevr. Viviane Teitelbaum, de heer Jonathan de Patoul, mevr. Marie Nagy, mevr. Caroline De Bock, mevr. Gladys Kazadi, mevr. Lotte Stoops, mevr. Cielkje Van Achter, mevr. Hilde Sabbe.

Plaatsvervanger: de heer Gaëtan Van Goidsenhoven.

Ander lid: mevr. Victoria Austraet, mevr. Dominique Dufourny, de heer Marc-Jean Ghysels.

Zie:

Stuk van het Parlement:

A-292/1 – 2019/2020: Ontwerp van ordonnantie.

I. Exposé introductif du Ministre Bernard Clerfayt

Le ministre a tenu devant les commissaires le discours suivant :

« Le projet que je porte à votre attention concerne les cétacés (dauphins, orques, marsouins, etc.) et les pinnipèdes (otaries, phoques et morses).

Ces animaux sont des êtres sensibles. Ils sont doués d'intelligence et ressentent des émotions. Chaque espèce a ses propres besoins et la question des conditions dans lesquelles les animaux sont détenus retient particulièrement mon attention.

C'est la raison pour laquelle je souhaite qu'une liste des animaux que l'on peut détenir soit établie pour chaque espèce. La commission bruxelloise des parcs zoologiques y travaille.

Il y a près d'un an, elle m'a remis son avis concernant la détention de certains mammifères marins.

A la lumière de l'avis émis par la Commission et compte tenu de l'inquiétude croissante de la population sur le sort réservé aux cétacés et aux pinnipèdes, une interdiction de détention de ces animaux mais également la suppression pure et simple de la possibilité d'ouvrir un delphinarium sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale m'apparaissent nécessaires afin de préserver la dignité et les intérêts de ces animaux.

Les cétacés démontrent un haut degré d'intelligence, un comportement complexe, des capacités cognitives développées ce qui rend leur captivité immorale. Il en va de même en ce qui concerne les pinnipèdes qui sont des animaux complexes et intelligents.

De nombreux pays ont interdit la détention de cétacés pour le divertissement du public. Il s'agit notamment de la Suisse, la Hongrie, la Slovaquie, la Croatie, le Chili et le Costa Rica. La Région wallonne a également prévu cette interdiction.

D'autres pays ont adopté des règles tellement strictes que la captivité des cétacés est rendue impossible. C'est notamment le cas au Royaume-Uni, au Brésil, au Luxembourg et en Norvège.

En pratique, l'activité des delphinariums et autres parcs à thème tend à générer des profits sur base d'activités de divertissement du public au lieu de se concentrer sur la conservation et l'éducation du public.

L'objectif de ce texte est donc d'empêcher l'implantation de delphinariums sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale ou parc à thème de ce type.

C'est également un « appel du pied » aux autres régions et Etats afin qu'ils nous emboitent le pas. ».

I. Inleidende uiteenzetting van Minister Bernard Clerfayt

De minister heeft voor de commissieleden de volgende toespraak gehouden :

“Het ontwerp dat ik onder uw aandacht wil brengen, gaat over de walvisachtigen (dolfijnen, orka's, bruinvissen, etc.) en de zeeroofdieren (zeeleeuwen, zeehonden en walrussen).

Deze dieren zijn gevoelige wezens. Ze zijn intelligent en ervaren emoties. Elke soort heeft zijn eigen noden en de kwestie van de omstandigheden waarin de dieren gehouden worden, trekt in het bijzonder mijn aandacht.

Om die reden zou ik willen dat er een lijst met dieren die gehouden mogen worden, wordt opgesteld voor elke soort. De Brusselse Dierentuincommissie werkt momenteel aan zo'n lijst.

Bijna een jaar geleden heeft de Commissie me haar advies overgemaakt in verband met het houden van bepaalde zeezoogdieren.

In het licht van het advies van de Commissie en gelet op de groeiende bezorgdheid van de bevolking over het lot van walvisachtigen en zeeroofdieren, lijken een verbod op het houden van deze dieren, maar ook de algehele opheffing van de mogelijkheid om een dolfinarium te openen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, me noodzakelijk om de waardigheid en belangen van deze dieren te beschermen.

Walvisachtigen vertonen een hoge mate van intelligentie, complex gedrag en sterk ontwikkelde cognitieve vermogens, waardoor het immoreel is om ze in gevangenschap te houden. Hetzelfde geldt voor zeeroofdieren die complexe en intelligente dieren zijn.

Veel landen hebben het houden van walvisachtigen voor publieksvermaak verboden. Het gaat met name om Zwitserland, Hongarije, Slovenië, Kroatië, Chili en Costa Rica. Het Waalse Gewest heeft dit verbod eveneens voorzien.

Andere landen hebben dan weer zulke strikte regels aangenomen dat gevangenschap van walvisachtigen onmogelijk wordt gemaakt. Dit is met name het geval in het Verenigd Koninkrijk, Brazilië, Luxemburg en Noorwegen.

In de praktijk proberen dolfinaria en andere themaparken winst te maken op basis van activiteiten voor publieksvermaak in plaats van zich te focussen op het in stand houden van de soorten en de voorlichting van het publiek.

Het doel van deze tekst is dus te voorkomen dat dolfinaria of gelijkaardige themaparken zich vestigen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het is eveneens een hint aan de andere gewesten en staten om ons voorbeeld te volgen. ”.

II. Discussion générale

M. Gaëtan Van Goidsenhoven relate que son groupe avait cosigné la proposition de résolution A-207 (Proposition de résolution visant à interdire la détention de cétacés en Région de Bruxelles-Capitale) dans la mesure où les cétacés n'ont plus leur place dans des aquariums qui ne permettent pas de rencontrer leurs besoins physiologiques. Ces animaux ont en effet pour habitude de parcourir plusieurs dizaines de km par jour. Une série d'interdictions sont également édictées dans certains pays, notamment au sein de l'Union européenne. Même si cette interdiction est symbolique, vu l'absence de delphinarium à Bruxelles, il s'agit aussi d'une interdiction pour le futur.

Concernant le projet du gouvernement, le texte soumis par le ministre a fait l'objet d'une consultation par conseil des parcs zoologiques, il en ressort que le bien-être des cétacés et des pinnipèdes requiert l'interdiction de posséder de tels animaux.

Ce projet ayant le même objet que la proposition de résolution A-207, il soutiendra bien volontiers.

Mme Cielte Van Achter insiste sur son soutien au projet d'ordonnance. Si vous prenez la question du bien-être animal au sérieux, il est impossible d'accepter la détention de tels animaux.

Bruxelles ne connaît pas de delphinarium. Par contre, si une telle interdiction devait être instaurée en Flandre, une stratégie de sortie devrait être instaurée pour le Delphinarium de Bruges. Le ministre Ben Weyts clairement exprimé son souhait de fermer ce site.

Compte tenu de ces éléments, la députée exprime néanmoins un bémol. Nous sommes à Bruxelles champion des législations en matière de bien-être animal qui n'ont pas de conséquences sur le terrain. Il en va également de cette législation. À l'inverse, l'abattage sans étourdissement constitue un vrai débat.

Elle ne peut non plus s'empêcher, si l'on parle de delphinarium, à savoir des piscines pour dauphins, de pointer l'absence de piscine tout court, notamment en plein air, pour les enfants de Bruxelles. L'énergie consacrée à la question des delphinariums devrait être la même pour la présence de piscines sur notre territoire. Il est scandaleux que les enfants de Bruxelles ne puissent pas nager, par manque d'infrastructures.

Mme Leila Agic encourage les initiatives visant à protéger le mieux possible les animaux. Le ministre a entendu les demandes reprises dans la proposition de résolution.

Cette interdiction étant déjà en vigueur en Wallonie et dans d'autres pays européens, Bruxelles emboîte le pas. Les delphinariums, ayant comme seul objectif de divertir le public, ne permettent pas aux animaux de se cacher. Ils subissent également le bruit et une musique qui est pour eux anxiogène.

II. Algemene bespreking

De heer Gaëtan Van Goidsenhoven deelt mee dat zijn fractie het voorstel van resolutie A-207 (voorstel van resolutie ertoe strekkende het houden van walvisachtigen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verbieden) mede heeft ondertekend aangezien walvisachtigen niet langer thuishoren in aquaria die niet aan hun fysiologische behoeften voldoen. Deze dieren hebben immers de gewoonte enkele tientallen kilometers per dag af te leggen. Ook in bepaalde landen, met name in de Europese Unie, is een reeks verbodsbepalingen uitgevaardigd. Ook al is dit verbod symbolisch, gelet op de afwezigheid van dolfinaria in Brussel, het is een verbod voor de toekomst.

Aangaande het ontwerp van de regering, heeft de door de minister ingediende tekst het voorwerp uitgemaakt van een raadpleging door de Brusselse Dierentuincommissie, waaruit blijkt dat het welzijn van de walvisachtigen en de zeeroofdieren een verbod op het bezit van dergelijke dieren vereist.

Aangezien dit ontwerp hetzelfde onderwerp heeft als het voorstel van resolutie A-207, zal hij het graag steunen.

Mevrouw Cielte Van Achter benadrukt haar steun aan het ontwerp van ordonnantie. Indien men de kwestie van het dierenwelzijn ernstig neemt, is het onmogelijk het houden van zulke dieren te accepteren.

Brussel heeft geen dolfinarium. Indien een dergelijk verbod in Vlaanderen zou worden ingevoerd, zou er echter een exit-strategie voor het Brugse dolfinarium moeten worden uitgewerkt. Minister Ben Weyts heeft duidelijk te kennen gegeven dat hij deze site wil sluiten.

Rekening houdend met deze elementen maakt de volksvertegenwoordigster een bedenking. In Brussel zijn we de kampioenen van de wetgevingen op het vlak van dierenwelzijn die geen gevolgen hebben op het terrein. Dat is ook het geval met deze wetgeving. Het debat over het onverdoofd is ander paar mouwen.

Ze kan het ook niet laten, wanneer we praten van dolfinaria, dolfijnenzwembaden dus, erop te wijzen dat er voor de Brusselse kinderen helemaal geen zwembad is, zeker niet in de open lucht. De energie die aan de kwestie van de dolfinaria wordt gewijd, zou ook moeten gewijd worden aan de aanwezigheid van zwembaden op ons grondgebied. Het is schandalig dat de Brusselse kinderen niet kunnen zwemmen door een gebrek aan infrastructuur.

Mevrouw Leila Agic moedigt de initiatieven aan die erop gericht zijn dieren zo goed mogelijk te beschermen. De minister heeft de verzoeken in het voorstel van resolutie genoteerd.

Aangezien dit verbod reeds van kracht is in Wallonië en andere Europese landen, volgt Brussel dit voorbeeld. De dolfinaria zijn enkel bedoeld voor het vermaak van het publiek en laten de dieren niet toe zich te verstoppen. Ze worden ook blootgesteld aan lawaai en muziek die hen angst inboezemen.

Au regard de tous ces éléments, il est logique de soutenir ce projet d'ordonnance.

Mme Lotte Stoops estime que le biotope maritime dont ces animaux ont besoin ne peut pas être réduit à un aquarium pour le simple plaisir du public. Dans de tels endroits, le plaisir du public passe au-dessus des besoins physiologiques des animaux.

Mme Ingrid Parmentier estime que l'ordonnance correspond à une demande exprimée par la proposition de résolution A-207. Il est important que des Régions s'expriment sur le sujet puisque cela met la pression sur

Mme Jonathan de Patoul évoque la saga du Parc d'Astérix. La place des cétacés n'est pas dans un bassin. Ces animaux vivent en plus en bande de plusieurs dizaines d'animaux. Ils vivent d'ailleurs beaucoup plus longtemps en liberté qu'en captivité. Même si on peut considérer que cette mesure est symbolique, il rappelle qu'une otarie a la même taille qu'un chien.

Mme Hilde Sabbe a toujours regretté que des animaux intelligents comme les cétacés puissent être enfermés. Elle soutient dès lors le projet d'ordonnance.

Mme Gladys Kazadi évoque le fait que la détention de ces animaux constitue une véritable torture physique. Leur comportement change complètement. Elle soutiendra dès lors le projet d'ordonnance.

Mme Victoria Austraet salue l'attitude du gouvernement qui a réagi avec célérité au dépôt de la proposition de résolution sur le même sujet. L'exploitation de ces animaux les prive de besoins fondamentaux comme le fait de tisser des liens sociaux. Treize pays de l'Union européenne interdisent déjà les delphinariums. Le bien-être animal devient une thématique de plus en plus sérieusement prise en compte. La Région bruxelloise met à jour ses valeurs en fermant définitivement toute possibilité de détendre de tels animaux. Un projet mégalomane en la matière n'était pas à exclure. Elle se réjouit d'ailleurs du projet de fermeture du delphinarium de Bruges.

Mme Bernard Clerfayt remercie les différents députés de leur soutien. Même s'il y a une vocation avant tout symbolique, la Région met à jour ses valeurs et rejoint d'autres pays et Régions. Il précise cependant que la Région bruxelloise est la première Région à prendre une telle décision pour les pinnipèdes.

En outre, il se réjouit des initiatives du parlement en matière de bien-être animal. Cependant, le travail du gouvernement est plus corseté car dès le mois de novembre 2019, il interrogeait la commission des parcs zoologiques qui lui a remis un avis en février 2020. Ensuite, l'avis du Conseil d'État est requis. Il est dès lors contraint à un travail plus long que celui que le parlement peut effectuer.

In het licht van al deze elementen is het logisch dit ontwerp van ordonnantie steunen.

Mevrouw Lotte Stoops is van mening dat de mariene biotoop die deze dieren nodig hebben, niet mag worden gereduceerd tot een aquarium gewoon om het publiek te vermaken. Op dergelijke plaatsen gaat het plezier van het publiek boven de fysiologische behoeften van de dieren.

Mevrouw Ingrid Parmentier is van mening dat de ordonnantie overeenstemt met een in het voorstel van resolutie A-207 geformuleerd verzoek. Het is belangrijk dat de Gewesten zich over dit onderwerp uitspreken om druk uit te oefenen.

De heer Jonathan de Patoul haalt de saga van het Parc Astérix aan. De walvisachtigen horen niet thuis in een bassin. Deze dieren leven ook in scholen van enkele tientallen dieren. Bovendien leven ze in het wild veel langer dan in gevangenschap. Zelfs als we deze maatregel als symbolisch kunnen beschouwen, herinnert hij ons eraan dat een zeeleeuw even groot is als een hond.

Mevrouw Hilde Sabbe heeft het altijd betreurd dat intelligente dieren zoals de walvisachtigen opgesloten worden. Daarom steunt ze het ontwerp van ordonnantie.

Mevrouw Gladys Kazadi vermeldt het feit dat het houden van deze dieren een echte fysieke marteling voor hen is. Hun gedrag verandert volledig. Ze zal het ontwerp van ordonnantie dan ook ondersteunen.

Mevrouw Victoria Austraet juicht de houding van de regering toe, die snel had gereageerd op de indiening van het voorstel van resolutie over hetzelfde onderwerp. De uitbuiting van die dieren berooft hen van de basisbehoeften zoals de sociale binding. Dertien landen van de Europese Unie hebben dolfinaria al verboden. Het dierenwelzijn wordt een thematiek die meer en meer ernstig genomen wordt. Het Brussels Gewest scherpt zijn waarden aan door elke mogelijkheid om dergelijke dieren te houden definitief af te blokken. Een megalomaan project hierrond kon men niet uitsluiten. Ze is trouwens ook blij over het plan om het Brugs dolfinarium te sluiten.

De heer Bernard Clerfayt dankt de verschillende volksvertegenwoordigers voor hun steun. Ook al is het ontwerp vooral symbolisch bedoeld stelt het Gewest zijn waarden bij en sluit zich aan bij andere landen en Gewesten. Hij wijst er echter op dat het Brussels Gewest het eerste Gewest is dat een dergelijk besluit neemt voor de zeeroofdieren.

Voorts is hij ingenomen met de initiatieven van het Parlement op het vlak van dierenwelzijn. De werkzaamheden van de regering worden echter strak afgebakend, ze had reeds in de maand november 2019 vragen gesteld aan de Dierentuincommissie die in februari 2020 advies heeft uitgebracht. Daarna moet ze op het advies van de Raad van State wachten. De werkzaamheden van de regering nemen dus meer tijd in beslag dan de werkzaamheden van het Parlement.

III. Discussion des articles et votes*Articles 1er à 3*

Ces articles ne suscitent aucun commentaire

Votes

Les articles 1er à 3 sont adoptés à l'unanimité des 14 membres présents

IV. Vote sur l'ensemble du projet d'ordonnance

Le projet d'ordonnance, dans son ensemble, est adopté à l'unanimité des 14 membres présents.

- *Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.*

Le Rapporteur

Jonathan de PATOUL

Le Président

Tristan ROBERTI

III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen*Artikelen 1 tot en met 3*

Deze artikelen lokken geen enkele commentaar uit.

Stemmingen

De artikelen 1 tot 3 worden aangenomen bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden.

IV. Stemming over het geheel van het ontwerp van ordonnantie

Het ontwerp van ordonnantie wordt in zijn geheel aangenomen bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden.

- *Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.*

De Rapporteur

Jonthan de PATOUL

De Voorzitter

Tristan ROBERTI